

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

Halik

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~

Egz. Nr 3

Płk dypl. Tadeusz KOPIEC

OBRONA DYWIZJI I PUŁKU

Wykład

~~40754~~
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiórów Specjalnych
Nr owid. _____

[Handwritten signature]

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

Halik

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
Egz. Nr 3

Płk dypl. Tadeusz KOPIEC

OBRONA DYWIZJI I PUŁKU

Wykład

~~XXXX~~ 40754
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. _____

[Handwritten signature]

PLAN WYKŁADU

Temat: "OBRONA DYWIZJI I PUŁKU "	str.
WSTĘP	3
I ZASADY OGÓLNE	6
1. Warunki przejścia do obrony	6
2. Ugrupowanie bojowe i struktura obrony dywizji i pułku	9
3. System ognia w obronie dywizji i pułku	12
II WZGLĘDNE PROBLEMY ORGANIZACJI OBRONY DYWIZJI I PUŁKU	15
III PROWADZENIE OBRONY PRZEZ DYWIZJĘ I PUŁK	17
ZAKOŃCZENIE	21

Zakończnik: Nr 1 - Wykaz literatury salocanej do
samodzielnego studiowania.

Nr 2 - Wykaz materiałów, które mogą być
wykorzystane w czasie wykładu.

WSTĘP.

Obroń, podobnie jak natarcie stanowi zasadniczy rodzaj działań bojowych wojsk. Dlatego też w programach szkolenia słuchaczy i kadry naszej Akademii jak i wojsk, wiele czasu i uwagi poświęca się opanowaniu przez dowódców wszystkich szczebli dowodzenia oraz oficerów sztabów zasad organizacji, zabezpieczenia i prowadzenia działań obronnych przez związki taktyczne, oddziały i samodzielnie pododdziały ogólnowojskowe i rodzajów wojsk we wszystkich możliwych na Europejskim FDS warunkach we współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych - Wojskami Lotniczymi, OPK i Marynarką Wojenną.

Zgodnie z programem studiów w 190 na temat obrony dla słuchaczy I Kursu grup ogólnowojskowych przeznaczona się ogółem 75 godzin, z tego na wykłady 7, seminaria 4, zajęcia grupowe 34 i ćwiczenia dowódczo-sztabowe - 30 godzin.

Stacjonowanie sędziów obrony ma na celu przygotowanie przyszłych dowódców i oficerów sztabów ogólnowojskowych do samodzielnego i uniezależnionego organizowania i kierowania walką obronną dywizji i pułku. W pozostałych grupach specjalistycznych - zapoznanie z zakresem i treścią pracy nad organizacją i prowadzeniem obrony oraz rolą i zadaniem reprezentowanego rodzaju wojsk i służb w obroń.

Jak mówiliśmy poprzednio, celem natarcia jest całkowite rozbićcie w krótkim czasie broniącego się nieprzyjaciela. Tylko natarcie prowadzi bezpośrednio do zwycięstwa nad nieprzyjacielem.

Obroń natarciem ma na celu odparcie przeciwnika, który się nieprzyjaciela, odnieść mu znacznych strat, utrzymanie własnych pozycji, terenu i stworzenie korzystnych warunków do natarcia.

Obrona dywizji i pułku organizuje się i prowadzi według aktualnie obowiązujących zasad, które w miarę doskonalenia środków walki ulegały i nadal będą ulegać zmianom. Aby rozumieć sens tych zmian oraz być zorientowanym o stanie wiedzy na temat obrony, koniecznym jest ciągłe i dogłębne studiowanie nowości i materiałów z tym związanych, zwłaszcza doświadczoną w ćwiczeniach z wojskami.

Nie sięgając daleko do historii można stwierdzić, że w XIX wieku w rezultacie wejścia na uzbrojenie wojsk artylerii dalekosiężnej zaistniała potrzeba szerokiego stosowania umocnień. Szczególny wpływ na rozwój obrony miało wprowadzenie na wyposażenie wojsk broni maszynowej w wyniku czego nieodzownym elementem stały się transzeje i pozycje.

Podczas drugiej wojny światowej możliwości obrony znacznie zmalały w wyniku niemożności działania czołgów i lotnictwa. Pojawienie się broni jądrowej z jednej strony zmusza broniącego się do wszechstronnej rozbudowy inżynieryjnej terenu, a z drugiej skutki uderzeń jądrowych mogą w zasadniczy sposób naruszyć wartość obrony.

Najczęściej krótkotrwały charakter współczesnej obrony, konieczność rozróżnienia się wszem i w głąb, spowodowały odejście od rozbudowy obrony systemem ciągłych transzei. Oparcie obrony na punktach oporu i rajonach obrony, zapewnia większą trwałość obrony /zmniejsza skutki oddziaływania broni jądrowej na wojska i technikę/ z drugiej strony nasycenie wojsk środkami ogniowymi w tym głównie przeciwpancernymi, zapewnia skuteczne rażenie nieprzyjaciela w lukach między punktami oporu i rajonami obrony.

We współczesnej obronie zwiększyła się rola i znaczenie manewru siłami i środkami.

Jedną z cech współczesnej obrony jest jej aktywność polegająca na ciągłym oddziaływaniu ogniem, wykonywaniem manewru w celu zamknięcia wyrw w ugrupowaniu, wykonywaniu częstych kontrataków w pułku i dywizji. Nie powinna to być aktywność za wszelką cenę i nie przekraczać granicy rozsądnego ryzyka.

Drugą podstawową cechą obrony to jej odporność na uderzenia nieprzyjaciela. Zapewnia się ją przez umiejętne korzystanie z właściwości obronno-obronnych terenu, rozbudowę i właściwe wykorzystanie ukryć, rozśrodkowanie wojsk oraz realizację przedsięwzięć obrony, przed skażeniami i likwidacją skutków uderzeń nieprzyjaciela.

Reasumując zagadnienie istoty i charakteru współczesnej obrony można stwierdzić, że polega ona na uderzeniach broni jądrowej i wszystkich innych rodzajów środków ogniowych, szerokim manewrze ogniem, sikani i środkami, kontratakach, szerokim otoczeniu zapór i uprzedzonym utrzymaniu ważnych rejonów zamykających kierunki natarcia nieprzyjaciela.

W czasie dzisiejszego wykładu omówię zasady ogólne obrony, ze szczególnym uwzględnieniem warunków przejścia do obrony. Pozostałe zagadnienia wykładu będą przedstawione skrótowo lub tylko sasygnalizowane do samodzielnego studiowania.

I ZASADY ODBIENS

1. Warunki przejścia do obrony.

Wychodząc z własności i celów obrony, należy przyjąć, że z reguły w każdej sytuacji obrona jest rodzajem działań charakterystycznym dla strony słabszej w ogóle lub przejściowo na danym kierunku.

Najczęściej wojna będąc zmuszona przejść do obrony, ponieważ nie będą w stanie rozpocząć lub kontynuować już rozpoczętych działań zaczepnych. Taki sposób przejścia wojsk do obrony nazywany wymuszonym. W tym przypadku zamiar przejścia do obrony będzie wynikał z niekorzystnego stosunku sił lub podjętym przez inne czynniki np. trudne warunki terenowe, brak współczesności i t.p. Sposób wymuszonego przejścia do obrony jest najbardziej typowym.

Innym sposobem jest obrona zaplanowana, która organizuje się pomimo posiadania niezbędnych warunków do ataku. Mogą to być sytuacje wyjątkowe /np. bitwa pod Kurskiem/, w których zakładany rozbiór słabszego nieprzyjaciela wykorzystując nasze położenie, teren, znając jego zamiar i t.p.

Na warunki przejścia dywizji /pułku/ do obrony wstępują przede wszystkim wzajemne położenie wojsk stron, czas jakim dysponują przechodzące do obrony wojska, warunki fizyczne-geograficzne i operacyjne przygotowanie danego kierunku oraz pora roku i warunki meteorologiczne.

Wojska do obrony mogą przechodzić w warunkach bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem lub bez styczności z nim. Jak łatwo zrozumieć, bezpośrednia styczność z nieprzyjacielem utrudnia zarówno wykrycie jego prawdopodobnego zamiaru, jak i sprzyja ciągłej jego obserwacji i oddziaływaniu, zwłaszcza z lotu. Nieprzyjaciół w tych warunkach ma większe możliwości wykorzystania czynnika

zakończona. Brak takiej styczności daje broniącemu się możliwość ubezpieczenia się na przedpolu, unoclonia prawdopodobnych kierunków przeciwnego użycia środków, przygotowania rejonów i punktów oporu, dróg manewru i systemów dowodzenia. Pochodnym wzajemnego położenia wojsk stron jest czas, jakim dysponuje broniący się. Ilość posiadanego czasu będzie zantować przede wszystkim na zakres i jakość wykonanych prac obronnych. Szczególne korzystne warunki dla broniącego się może stworzyć teren, jego rzeźba, ilość i rodzaj przeszkód wodnych, stopień urbanizacji i zaludnienia, ilość i jakość dróg i inne. Pora roku może w poważnym stopniu wpłynąć na warunki organizacji obrony, na przykład niskie temperatury i grubo pokrywa śnieżna utrudniają prace fortyfikacyjne, użycie sprzętu bojowego, ograniczają możliwości manewrowe pododdziałów. Warunki meteorologiczne z kolei wpływają na stopień oddziaływania nieprzyjaciela, przede wszystkim z powietrza, na skuteczność jego rozpoznania lotniczego.

Rozpatrując warunki przejścia dywizji i pułku do obrony na BSB, należy sądzić, że najbardziej typowym będzie przebiegnięcie w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Ten sposób może mieć miejsce w natarciu, podczas odparcia przeciwnika /kontratak/ przemieszczających się nieprzyjaciela, podczas zabezpieczenia skrzydeł nacierających wojsk, przy niepowodzeniu przebiegu boju spotkaniowego, forsowania szorstkiej przeszkody wodnej i t.p. Dowodem tego mogą być dość liczne przykłady z okresu drugiej wojny światowej.

W tych warunkach, w związku z bezpośrednim oddziaływaniem nieprzyjaciela, szczególne utrudnienia, a nawet ograniczenia w możliwości wykonania manewru i przegrupowania się i środków

odczują, przede wszystkim oddziały pierwszego rzutu dywizji. Stąd też dywizja /pułk/ będzie zmuszona przechodzić do obrony w ugrupowaniu, w jakim prowadziła działania zaczepne. Oddziały i pododdziały będą przechodzić do obrony w różnym czasie i na kierunkach, w miarę potęgowania się naciśku nieprzyjaciela. Wzajemny powiązanie głównymi punktami /batalionami/ mogą powstać linki. Część pododdziałów może znaleźć się w przodzie, w odwołaniu od sił głównych. Mogą również znaleźć się w sąsiedztwie pododdziały różnych pułków /batalionów/. Znajdzie zatem potrzeba przegrupowania pododdziałów, stworzenia frontu obrony, zamknięcia luk i przerwy w ugrupowaniu, zorganizowania okrężnej obrony wybranych punktów /obiektów/. Może również zajść konieczność opanowania części sił dywizji, dogodnych do obrony rubieży lub rejonów. Na złożoność sytuacji znaczny wpływ będzie miał ograniczony czas przeznaczony na organizację obrony. Ciągła groźba porażenia sił dywizji /pułku/ i skrajnie ograniczony czas na organizację obrony, zmusza na jej fortyfikacyjną robotę, zmusza doświadczeń do maksymalnego wykorzystania właściwości terenu, mechanizacji prac i rozbrojenia wojsk.

Ważnym elementem organizacji obrony jest nie mniej w początkowym okresie wojny, podczas obrony ważnej rubieży /przesmyku wodnego/ i t.p. Wydaje się, że ten sposób będzie bardziej stosowany dla dywizji /pułku/, będącej w drugim rzucie lub w odwodzie. Należy przy tym zdawać sobie sprawę, że pojęcie przejścia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem jest względne, ponieważ w czasie działań bojowych dla wojsk będących w pierwszym rzucie operacyjnym, ta styczność będzie utrzymywana poprzez oddziaływanie nieprzyjaciela drogą powietrzną, wysadzanie desantów, grup dywersyjno-rozpoznawczych, a w szczególności poprzez wykonywanie uderzeń jądrowych, wykorzystanie środków do powierzchniowego minowania na

dużych odległościach /w DE RFH - 116 m wystrzale rakietowe typu "Ino" z pociskami, w których stoi się miny typu "Pandora", "Medusa", "Litwac I i II" oraz "Księżna drakom"/.

Niewątpliwie, organizacja obrony bez styczności z nieprzyjacielem jest zatwierdzona, ponieważ są lepsze warunki rozpoznania terenu, wyboru rubieży obrony, stanowisk ogniowych, pozycji startowych, dróg manewru i rubieży rozwinięcia. Zatwierdzone jest wykorzystanie maszyn inżynierskich i sprzęt bojowy do rozbudowy pozycji.

Innym problemem stającą się na warunki do przejścia i prowadzenia obrony jest stwierdzenie głównego wyznika w obronie. Wynika to może z różnych przyczyn szczególnie styczność lub brak styczności z nieprzyjacielem, wykorzystanie terenu, dysponowanie odpowiednimi siłami i środkami i t.p. Zagadnienie to należy wiazić od dywizji warty.

Bardzo poważnie przyjmujemy stwierdzenie głównego wyznika w rejonie bronionym przez pierwszy rzut dywizji i w oparciu o jego rejon obrony skonstruowany jest plan rozegrania walki obronnej z wykorzystaniem posiadanych sił i środków.

Drugim sposobem może być stwierdzenie głównego wyznika obrony w głębi i wówczas gros sił i środków dywizji rozmieszcza w głębi pasa obrony, pierwszy rzut opiera rolę drugorzędą, często tylko pomocniczą /ubezpieczenia/, dysponowane jest działanie wszystkich elementów ugrupowania bojowego w interesie rejonu bronionego w głębi obrony.

2. Ugrupowanie bojowe i struktura obrony dywizji i pułku

Na ugrupowanie bojowe i strukturę obrony dywizji i pułku oprócz warunków przejścia, poważny wpływ mają miejsce w ugrupowaniu związane z wyznaczonego obszaru. Różne będą ugrupowania bojowe dywizji /pułku/ bronionej się w pierwszym lub drugim rzucie /dywizji

działającej jako oddział ogólnowojskowy armii /dywizji/, lub działającej w postaci przekształcenia i w rezerwie strategicznej, broniącej wybrzeża morskiego, przyczółka na przeszkodzie wodnej lub nieste.

Imo będzie ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/ działającej na kierunku głównego wysiłku obrony armii /dywizji/, w postaci /rejonie/ o szerokości do 30 /40/ km, a jeszcze imo - na drugorównym kierunku dale szerokość poza /rejonem/ może ^{być większa} ~~wyższa~~ do ~~40~~ /25/ i więcej km.

Odpowiednie do wymienionych warunków dywizja /pułk/ może być ugrupowana w jednym lub w dwóch rzędach, mając w planowanym czasie większą lub mniejszą część posiadanych sił i środków.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ może być również nakazane przez przeciwnika. Umiej. ten wybór odpowiedniego wariantu ugrupowania bojowego dywizji /pułku/, zależy przede wszystkim od znajomości przez dowódcę warunków sytuacji bojowej i zasad działania wojsk własnych i nieprzyjaciela. W każdym wypadku ugrupowanie bojowe powinno zapewnić trwałość i aktywność obrony, jej zdolność przeciwstawienia się uderzeniom broni jądrowej i innych środków masowego rażenia nieprzyjaciela, jego lotnictwa i artylerii, odparcie znaczących ataków czołgów, przeciwdziałanie desantom powietrznym, a w razie uderzenia się nieprzyjaciela w głąb obrony - zniweczenie go.

/Objaśnić na schematach warianty ugrupowania bojowego DZ, DZanc /pe, poz/ w obronie/.

Ugrupowanie bojowe dywizji składa się z pierwszego i drugiego rzędu lub pierwszego rzędu i oddziału ogólnowojskowego, oddziału wydzielonego, oddziału przeciwdesantowego, dywizjom rakiet taktycznych, grup artylerii, oddziału rakiet /artylerii/ przeciwlotnicowych, oddziału przeciwpancernego /w DZ/, oddziału zaporowego,

odwołów sił i środków rodzajów wojsk, oddziału ratunkowo-ekwipunowego oraz oddziałów tyłowych, a ugrupowanie bojowe pułku - z pierwszego i drugiego rzutu lub pierwszego rzutu i oddziału ogólnowojskowego, pododdziałów artylerii i środków przeciwnielotnych, oddziału przeciwpancerneho /w pz/, oddziału zapasowego, odwołów sił i środków rodzajów wojsk, grupy ratunkowo-ekwipunowej i pododdziałów tyłowych.

W skład podcałogólnych elementów ugrupowania bojowego dywizji /pułku/ z zasady wchodzi organicznie lub przydzielone oddziały i samodzielne pododdziały /pododdziały/ w całości. W DZ i pz praktykuje się przydział części pododdziałów czołgów do batalionów piechoty motoryzowanej, a w lśenc - przydział pododdziałów piechoty do oddziałów /pododdziałów/ czołgów.

odpowiednie do założonego ugrupowania bojowego łączy się obronę dywizji /pułku/. Kuchnia, w stosunku do której rozkładuje się /rozmieścaca/ poszczególne elementy ugrupowania bojowego, jest przednią siecią obrony. Te ważne zadania zwykle określa przełożony, a udeśniczenia w terenie dowódca dywizji /pułku/. Skonkretnione elementy ugrupowania bojowego rozmieszczają się w terenie we wskazanym podległemu, podstawowe zaś - na pozycjach w pasie /rejonie/ obrony dywizji /pułku/. Pozycja stanowia rozbiegowy rejon obrony batalionu. Podstawę pozycji stanowią zwykle ~~kurpuniłne punkty oporu~~ punkty oporu 1-2 i 3, rozmieszczone w odległości od siebie 1-1,5 km. Komponenty punkt oporu składają się z plutonowych punktów oporu, które w zależności od warunków terenowych mogą być rozmieszczone łącznie w tył, występując w pasie /lewo/.

W punktach oporu wykonuje się transzacje, rowy łączące okopy, ukrycia oraz inne umocnienia obronne. W łańcuch między komponentyjnymi

punktem oporu organizuje się obronę, osłania je bezpośrednim ogniem wszystkich środków ogniowych, ogniem pośrednim artylerii i moździerzy oraz zapierani inżynierami.

Przy sprzyjających warunkach, dla osłony broniących się głównych dywizji /pułku/ przed przednią stroną tworzy się pozycja przednia. ^{W odległości 6-9 km od pierwszej pozycji} Na odcinkach gdzie nie tworzy się pozycji przedniej działa ubezpieczenie bojowe. Przy braku bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem przed posesą obrony dywizji może być utworzony pas przedłużenia. ^{W odległości 20-25 km od pierwszej pozycji.} /Objaśnić na schematach strukturę obrony dywizji /pułku/ i rolę poszczególnych elementów tej struktury/.

Kiedy pas, rejon i punkt oporu i pozycja obrony charakteryzuje się nie tylko szerokością, ale i głębokością, co zapewnia obronie trwałość. Głębokość ta zwykle może wynosić dla posesy obrony dywizji /trzy pozycje/ - ^{20-30 km} ~~do 30 km~~, rejonu obrony pułku /dwie pozycje/ - ^{10-12 km} ~~do 10 km~~, batalionowego rejonu obrony /jedna pozycja/ - do 2-3 km, kompanijnego punktu oporu - do 1000m.

3. System ognia w obronie dywizji i pułku

System ognia w obronie dywizji i pułku polega na wzajemnym powiązaniu przygotowanych ogni środków bojowych organicznych i przydzielonych oraz wspierających w celu zorganizowanego oddziaływania na przygotowującego się i nacierającego nieprzyjaciela. System ognia powinien zapewnić warunki niszczenia nieprzyjaciela na podejściach do obrony, tworzyć zwłaszcza przed przednią stroną obrony, ciągłe strefy ognia wielowarstwowego z udziałem wszystkich rodzajów broni. Dywizyjny system ognia zawiera również uderzenia jądrowe i chemiczne, wykonywane własnymi środkami i

środkami przełożonego. Przygotowanie ogni w obronie dywizji powinno zapewnić warunki ścisłego współdziałania ognia wszystkich rodzajów broni z uderzeniami lotnictwa oraz ścisłe powiązanie z systemem zapór inżynierskich i przeszkodami terenowymi.

System ognia w dywizji /pułk/ buduje się odpowiednio do warunków terenowych, aby w pełni wykorzystać skuteczny ogień wszystkich środków oraz umożliwić operatywne kierowanie i ześrodkowanie go na najważniejszych celach i obiektach nacierającego nieprzyjaciela, na kierunkach zagrożenia, które stanowią oddzielny element obrony.

System ognia oprócz uderzeń jądrowych obejmuje ześrodkowany i zaporowy ogień artylerii i moździerzy przed przednim skrajem i w głębi obrony, przeciwpancerny ogień bojowych wozów piechoty, czołgów, artylerii, pocisków kierowanych, ręcznych granatników, ogień broni pokładowej BWP, środków obrony przeciwlotniczej, zorganizowany ogień z broni strzeleckiej /km, pm, kbk, AK, kbkg, kb-50/ przed przednim skrajem, w rejonach obrony i punktach oporu oraz na skrzydłach.

/Zilustrowane poszczególne elementy systemu ognia pz /pca/, DZ na schematach/.

Obok wielu wymagań stawianych systemem ognia, jedno z nich jest szczególnie ważne. Polega ono na tym, aby system w połączeniu z zaporami inżynierskimi i przeszkodami terenowymi zmuszał nacierającego nieprzyjaciela do tworzenia obiektów stanowiących opłacalny cel dla własnych uderzeń jądrowych.

W systemie ognia nader istotnym był i jest ogień przeciwpancerny. Obronę przeciwpancerną, według poglądów przedwojennych, rozpatrywano jako jeden z rodzajów zabezpieczenia działań bojowych piechoty. Polegała ona na organizacji i prowadzeniu obserwacji

i ognia przeciwpancernego oraz na umiejętym wykorzystaniu warunków terenowych i zapór. Budowano je wzdłuż rubieży na głębokość 2-4 km z gęstością 6-9 dział na 1 km frontu. Należy mieć na uwadze, że w początkowym okresie wojny radziecko-niemieckiej dywizja broniła się w pasie o szerokości do 15 i głębokości 3-5 km.

W miarę zdobywania doświadczeń wojennych i nasycaenia wojsk sprzętem pancernym i przeciwpancernym obrona przeciwpancerna była doskonalona. W latach 1944-45 budowano ją już na kierunkach zagrożenia pancernego, tworząc kompanijne przeciwpancerne punkty oporu, połączone w batalionowe wzdłuż przeciwpancerne, powiązane z zaporami i przeszkodami. Na kierunkach zagrożenia pancernego angażowano do 14-17 dział na 1 km frontu, artaturowując punkty oporu na całą głębokość ugrupowania bojowego dywizji /pułku/. Tworzone zostają odwoły przeciwpancerne i oddziały zaporowe.

W miarę upancerniania wojsk w okresie powojennym zola system ognia przeciwpancernego rośnie. Spośród wielu rodzajów środków przeciwpancernych szczególnie skutecznym był i jest czołg. Dowodem tego mogą być doświadczenia wojny z października 1973 r. na Bliskim Wschodzie. W natarciu na zorganizowaną obronę przeciwpancerną armii izraelskiej dywizje pancerne Syrii i Iraku straciły około 80% czołgów.

Z uwagi na to, że dywizja /pułk/ nie jest w stanie stworzyć ciągłej strefy ognia przeciwpancernego w całym pasie obrony, zaś obodni konieczność odpowiedniego rozmieszczenia środków oraz przygotowania manewru tych środków i oddziałów przeciwpancernych oraz ognia innych środków ratenia.

W ten również sposób zapewnia się obronie głębokość i trwałość.

System ognia w obronie dywizji /pułku/, obok innych zalet w poważnym stopniu decyduje o osiągnięciu zasadniczego celu obrony.

Dlatego umiejętne zorganizowanie jego wymaga od dowódców ciężkiej znajomości zasad, działania norm i innych danych o wojskach własnych i nieprzyjaciela.

Oficerowie w tym względzie powinni stale doskonalić swoje umiejętności organizowania zarówno systemu ognia, jak i systemu ognia przeciwpancernego, w warunkach ograniczonego czasu i oddziaływania nieprzyjaciela z ziemi i powietrza.

II WSZELKIE PROBLEMY ORGANIZACJI OBRONY DYWIZJI I PUŁKU

Organizacja obrony, podobnie jak w innych rodzajach działań, stanowi tę część działalności dowódców i ich sztabów, od których przede wszystkim zależy w jakim stopniu i z jakim wysiłkiem zużytkowane zostaną możliwości bojowe i wysiłek wojsk. Nie przypadkowo więc sądzi się od dowódców i oficerów sztabu nie tylko głębokiej znajomości zasad i sposobów działań wojsk na polu walki, a przede wszystkim umiejętności zastosowania tych wiadomości w konkretnej sytuacji.

Kolejność i zakres rozwiązywania poszczególnych zagadnień organizacji obrony uwarunkowane są przede wszystkim sytuacją, w jakiej dywizja /pułk/ przechodzi do obrony.

Głównymi czynnościami w zakresie organizacji obrony dywizji /pułku/ są: powzięcie decyzji, postawienie zadań bojowych, przeprowadzenie rekonesansu, organizacja współdziałania, zabezpieczenie działań bojowych wojsk i organizacja dowództwa.

Ze względu na ogólnie dostępną i obszerną literaturę z tym związaną, w wykładzie pomijam metodologię pracy dowódcy i oficerów sztabu nad organizacją obrony. Nawiątlę jedynie problem rekonesansu, który ma szczególnie istotne znaczenie właśnie w obronie.

obronie.

Właściwości terenu zwykle mają wielki wpływ na trwałość obrony i na jej żywotność. Jak przyjęto, dowódca dywizji /pułku/ decydując do obrony zazwyczaj podejmuje z mapy. Dlatego pełną ocenę właściwości terenu może tylko mieć osobisty ogląd - rekonosans prowadzony przez dowódcę.

Stąd też każdy dowódca organizujący obronę powinien dążyć do jego przeprowadzenia. Sposób przeprowadzenia rekonosansu w każdej sytuacji bojowej będzie odmienny.

W obronie bez styczności z nieprzyjacielem rekonosans z reguły przeprowadza się przed podjęciem decyzji. Przeprowadzenie rekonosansu w tych warunkach jest bardzo korzystne, gdyż pozwala na pełniejsze uwzględnienie właściwości terenu w tworzeniu systemu obrony /systemu ognia, zapór/.

Przy przechodzeniu do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem wojska, jak wiadomo, będzie dysponować ograniczonym czasem. W tych warunkach dowódca dywizji /pułku/ będzie prowadził rekonosans po wypracowaniu decyzji z mapy. Podczas rekonosansu dowódca dywizji /pułku/ skonfrontuje właski wyliczenia w czasie wypracowania decyzji i jeśli nie są one zgodne z wielokami wynikającymi z oceny terenu, wprowadzi uzupełnienia do swojej decyzji i niezwłocznie precyzuje zadania podwładnym.

Rekonosans terenu odgrywa istotną rolę w organizacji systemu ognia dywizji /pułku/. Podczas rekonosansu dowódca dywizji, oceniając teren, zwraca pod względem zagrożenia pancernego, precyzuje rejony uderzeń jądrowych, określa rejony zgrupowania ogni artylerii na podejściach do przedniego straju, na skrzydłach i w lukach ustala rejony stanowisk ogniowych środków przeciwpancernych i prze-

ciwlotniczych, określa dla nich zadania. Ustala rejonry rozmieszczenia zapór inżynierskich, głównie minowań, niszczenia obiektów przed przodnią obroną. Dowódca dywizji /pułku/ podczas rekonesansu precyzuje rubieże ogniosce dla odwoła przeciwpancerne, odwołania zaporowego, rubieże ogniosce dla pododdziałów czołgów, miejsca nasadzeń, rubieże rozwinięcia do kontrataków oraz drogi wyjścia drogiego reutu na te rubieże.

W zakresie zabezpieczenia luk i osłazek określa sektory prowadzenia ognia przez środki przeciwpancerne i czołgi oraz ustala rejonry wykonania ognia oszrodzkowanych i zaporowych.

Rekonesans dowódca prowadzi z zasady z kilku punktów pracy, które wybiera się w rejonach obrony pododdziałów pierwszego i drugiego reutu oraz na kierunkach kontrataków. W wypadku ograniczonego czasu dowódca z reguły będzie prowadził rekonesans z jednego punktu /na kierunku głównego wysiłku obrony/. Na innych kierunkach obrony rekonesans może prowadzić szef estabu lub następca do spraw liniowych.

Organizując rekonesans, dowódca powinien przestrzegać zasady, aby w miarę możliwości, większość czasu przeznaczyć na przeprowadzenie rekonesansu na nielonych szczeblach dowodzenia. W praktyce szkoleniowej dowódcy powinni dążyć do wyrobienia u siebie i podwładnych nawyku orientowania się w terenie bez mapy.

III PRZEWADZENIE OBRONY PRZEZ DYWIZJĘ I PUŁK

Wojaka prowadzą obronę zwykle w następującej kolejności /etapach/: zwalczanie nieprzyjaciela na podejściach do przedniego skraju, walka o przedni skraj obrony i walka w głębi obrony.

Zwalczanie nieprzyjaciela na podejściach do przedniego skraju obrony właściwie jest przy organizacji paca przeszkaniania lub

pozycji przedniej. Stosuje się go również w walce z wojskami nieprzyjaciela przechodzącymi do natarcia z rejonów położonych w głębi. Do zwalczania nieprzyjaciela wykorzystuje się uderzenia jądrowe, lotnictwo i artylerię. W sprzyjających warunkach bronący się może wykonać kontrprzygotowanie, w którym dywizja /pułk/ zwykle bierze udział. Niekiedy, zwłaszcza po pomyślnym wykonaniu kontrprzygotowania, może być wystrzeleno siłami dywizji /pułku/ uderzenie przed przedni skraj. Jest to złożone i odpowiedzialne zadanie. W sprzyjających warunkach może ono przesunąć się w natarcie.

Szczególne wagą i znaczeniem jest walka o przedni skraj obrony. W tym okresie najbardziej istotnym jest ogień wszystkich środków, trwałość zapór, uporczywe utrzymywanie przez pododdziały batalionów pierwszego rzutu swoich punktów oporu i wykonanie siłami pułków pierwszego rzutu kontrataków w celu utrzymania pierwszej pozycji. Dywizja swoim siłami w tym czasie może zwalczać desanty powietrzne nieprzyjaciela.

Najbardziej ważnym w prowadzeniu obrony jest wykonanie kontrataków. Kontrataki w zasadzie są właściwe dla drugiego i trzeciego etapu - walki o przedni skraj i w głębi obrony dywizji /pułku/. Kontrataki ze względu na swój aktywny, zaczepny charakter, wpływają szczególnie do zorganizowania na nacierającego, ograniczają inicjatywę i obniżają tempo natarcia nieprzyjaciela, zapominając osiągnięcie głównego celu obrony. Dobrze zorganizowany i pomyślnie wykonany kontratak zwykle prowadzi do odzyskania utraconych pozycji lub poprawienia swego położenia, wzbudza w wojskach wiarę w swoje siły oraz paraliżuje wolę walki nieprzyjaciela.

Doświadczenia wojenne uczyły, że kontrataki w systemie obrony spełniały szczególną rolę. W ich wyniku częstokroć osiągnano zniszczenie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony. Przytoczę przykład z obrony I Błone /WR/ w sierpniu 1944 r. na przyczółku warccho-magnuszewskim.

W trakcie zajmowania stanowisk w rejonie folwarka Stara Błkonia 3 kcz z Ipcz wspólnie z piechotą radziecką o 14.30 10.8.1944r. przejęła uderzenie grupy niemieckiej w sile około pułku piechoty wspartej kilkunastoma czołgami, działkami pancernymi i uderzeniami lotnictwa. Grupa ta rozwijała natarcie na Suchą Wołę i Celinów, zabijając strażników i także jednostek radzieckich.

W celu zahamowania tego natarcia dowódca 35DP /WR/ użył 3kcz, nakazując jej natychmiastowe uderzenie z folwarka Stara Błkonia w kierunku na wag. 112,5. Nagły atak w trakcie marszu bocznego, wykonany przez czołgi i artylerię przeciwpancerną nieprzyjaciela zaskoczył 3 kcz. W 40-minutowej nierównej walce czołgiści stawiali bohatercki opór. Straty kompanii były duże, lecz natarcie nieprzyjaciela na tym kierunku zostało zahamowane. x/

Przykład ten świadczy, że determinacja i zdecydowanie niewielkich sił jest zdolne zahamować natarcie przeważających sił.

We współczesnej obronie zaliczają się warunki wykonywania kontrataków, bowiem użycie broni jądrowej pozwala szybciej osiągnąć zalaną w niekorzystnym stosunku sił i zwiększyć efektywność kontrataku. Należy również zdawać sobie sprawę z tego, że drugie rzuty /odwody/ przewidziane do wykonywania kontrataków, będą stanowiły główne obiekty uderzeń jądrowych nieprzyjaciela.

x/ Antoni Karpinski, St. Zawadzki "Na polach bitew drugiej wojny".
Wyd. MON, str. 334-335.

Podjmując decyzję do wykonania kontrataku dowódca dywizji /pułku/ musi zawsze uwzględniać sytuację na polu walki i na tej podstawie ocenić celowość wykonania kontrataku. Kontrataki wykonywane "za wszelką cenę", bez względu na warunki i okoliczności mogą przynieść więcej szkody niż korzyści.

Podstawowym warunkiem ponownego wykonania kontrataku jest zachowanie zdolności bojowej drugiego rzutu /odwołu/ po uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela. Istotnym jest również utrzymanie przez pierwsze rzuty rejonów /rubieży/, zapobiegających rozwinięciu się drugiego rzutu /odwołu/ do kontrataku. Najkorzystniej jest wykonywać kontratak na nieprzyjaciela, który został zatrzymany i poniósł znaczne straty, a podchodzące z głębi jego odwoły zostały odcięte lub poniósł duże straty.

Pułk z zasady wykonuje kontratak siłami swego drugiego rzutu /odwołu/ wspólnie z drugim rzutem /odwołem/ dywizji lub we współdziałaniu z drugim rzutem /odwołem/ sąsiedniego pułku. W przypadku gdy ^vgłęb obrony pułku wznęły się nieznaczne siły nieprzyjaciela, może on wykonać kontratak samodzielnie. Najbardziej odpowiedni moment wykonania kontrataku pułku jest, kiedy nieprzyjaciel nie zdołał przeżnać pierwszej pozycji /obrony batalionów pierwszego rzutu/. Dywizja może wykonywać kontratak własnymi siłami w warunkach, gdy nieprzyjaciel nie zdołał przeżnać dwóch pozycji /obrony pułków pierwszego rzutu/.

O powodzeniu kontrataku decyduje dokładna organizacja i skuteczne obozwładnienie nieprzyjaciela, który wznęł się w głąb obrony oraz szybko i skryte wysunięcie kontratakujących wojsk.

Organizując kontratak, dowódca dywizji powinien sprecyzować przede wszystkim cele uderzeń jądrowych, a następnie uokreślić zadania drugiego rzutu /odwołu/. Drugi rzut /odwoł/ dywizji powinni

osiągnąć gotowość do wykonania kontrataku, zanim nieprzyjaciół zdoła przeżnać drugą pozycję /obronę pułku pierwszego rzutu dywizji/.

Kontratak wykonuje się z marszu i z zasady na skrzydła i tyły nacierającego nieprzyjaciela. Jeżeli nieprzyjaciół poniesie znaczne straty lub jeśli w danych warunkach niemożliwe jest wyjście kontratakującego na skrzydło nieprzyjaciela, kontratak wykonuje się od czoła.

Jeżeli nieprzyjaciół pokonał obronę na pierwszej lub drugiej pozycji i brak jest warunków do wykonania kontrataku lub kontratak nie rodzi powodzenia, dowódca pułku /dywizji/ organizuje obronę w głębi, w celu stworzenia korzystnych warunków do wykonania kontrataku /przeciwdziałania/ przez drugi rzut dywizji /armii/.

ZAKOŃCZENIE

W wykładzie przedstawiam tylko niektóre wybrane zagadnienia obrony dywizji i pułku, zasygnalizowałem obowiązujące w tym względzie zasady. Uważam go za wprowadzenie do samodzielniego studiowania w celu opanowania całości problemu współczesnej obrony.

Podane przeze mnie dane traktować jako obowiązujące na sesjach taktycznych, a ten materiał jako podstawę w przygotowaniu do seminarium, zajęć grupowych i ćwiczeń dowódczo-sztabowych.

Wydrukowano w 5 egz.

Egz. nr 1-5 - Bibl. Naukowa
Wyd. p.łk. T. Kopic
Druk. E.K.
Nr ka.nasz. P153/120

Załącznik Nr 1

do wykładu nt. "Obrona dywizji
i pułku".

Wykaz literatury

salocanej do samodzielnego studiowania

Charakter przyszłego pola walki powoduje, że problematyka obrony, ciągle pozostaje w sferze poszukiwań nowych rozwiązań. Dlatego też z uwagą należy śledzić i wnikliwie studiować literaturę współczesną, traktującą zagadnienia obrony. Przedmiotem zainteresowania i gruntownego przestudiowania powinny być:

I. Materiały i dokumenty pomocnicze:

1. Dyrektywa MON do działalności sił zbrojnych PRL na lata 1976 - 80;
2. Rozporządzenia walki sił zbrojnych PRL /dywizja - pułk/.

II. Materiały problemowe:

1. Podręcznik: Taktyka ogólna. Wyd. MON 1968r. nr bibl. 012827.
2. Podręcznik: Działania bojowe pułku. Wyd. ASG WP nr bibl. 0118.
3. Biuletyn informacyjny nr 3/103/ wyd. MON nr 019374.
4. płk dypl. A. Prokop - Organizacja i prowadzenie obrony przez dywizję w warunkach operacji obronnej armii nr bibl. 016974.
5. płk dr B. Bidański - Niektóre problemy współczesnej obrony. MW nr 2/72.
6. płk dypl. Z. Gołąb - O aktywności obrony MW nr 12/71;
7. płk dr L. Kulczyński - Podstawowe problemy obrony. MW nr 4/72.
8. płk dr B. Wiśniewski - Rozważania o obronie. MW nr 9/71.

III. Materiały studyjne:

1. G. Żukow - Wspomnienia i refleksje. Wyd. MON.
2. Podręcznik - Rozwój Taktyki Armii Radzieckiej w Wielkiej Wojnie Narodowej 1941 - 1945 r. nr bibl. 845.

Załącznik Nr 3

do wykładu nt. "Obrona dywizji
i pułku".

WYKAZ

materiałów, które mogą być wykorzystane w czasie wykładu.

I. Schematy /plakaty/:

A. Na szczeblu pułku:

1. Struktura rejonu obrony ps. nr bibl. pf 4496;
2. Ugrupowanie bojowe ps w dwa rzuty nr bibl. pf 4495;
3. Ugrupowanie bojowe ps w dwa rzuty nr bibl. pf 4494;
4. System ognia ps w obronie nr bibl. pf 4493;
5. System ognia ps w obronie nr bibl. pf 4492;

B. Na szczeblu dywizji:

1. Przejście dywizji do obrony w toku operacji zaczepnej
armii nr bibl. 05054;
2. System obrony dywizji smechanizowanej nr bibl. 05053;
3. Schemat sposobów skupienia głównego wysiłku w obronie
na szczeblu dywizji smechanizowanej nr bibl. 05027;
4. Ugrupowanie bojowe DPanc w obronie nr bibl. 05211;
5. Ugrupowanie bojowe DZ w obronie nr bibl. 05210;
6. Struktura pasa obrony dywizji smechanizowanej nr
bibl. 05209;
7. Odparcie przeciwdzierzenia sposobem obrony nr bibl.
pf 5181.

II. Diapozytywy:

A. Na szczeblu pułku:

1. Organizacja systemu ognia w obronie pułku nr bibl.
pf 1131;
2. Struktura;
3. Obrona pułku /6 ark./ nr bibl. pf 743

4. Ugrupowanie bojowe pułku zmecchanizowanego w obronie w górach nr bibl. 0472.

a/ ugrupowanie bojowe ps w obronie w górach w jednym rzucie;

b/ ugrupowanie bojowe ps w obronie w górach w dwa rzuty;

5. Ugrupowanie pułku zmecchanizowanego nr bibl. 0473.

B. Na szczeblu dywizji:

1. Ugrupowanie bojowe dywizji w obronie nr bibl. 0012;

2. Struktura pasa obrony i ugrupowanie dywizji zmecchanizowanej w obronie wybrzeża nr bibl. 0006;

3. Ugrupowanie i struktura pasa obrony dywizji przy organizacji obrony w oparciu o przeszkodę wodną nr bibl. 0006;

4. Ugrupowanie bojowe DZ w obronie, nr bibl. 0003;

5. Wykonanie kontrataków siłami drugiego rzutu dywizji nr bibl. 0002;

6. Ugrupowanie bojowe DPanc w obronie nr bibl. 0001;

7. Struktura pasa obrony dywizji zmecchanizowanej nr bibl. 0000.

III. Przebiegi:

A. Na szczeblu pułku:

1. Struktura obrony ps nr bibl. ps 042.

a/ struktura obrony ps;

b/ ugrupowanie bojowe ps w dwa rzuty;

c/ ugrupowanie bojowe ps w jednym rzucie;

d/ ugrupowanie bojowe ps w obronie /z pozycją przednią/;

e/ kontratak drugiego rzutu ps.

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WF
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid. _____

~~_____~~
40754

